

Aleg 526

Sprawozdanie

Komisji gminnej o wniosku p. Bujnowskiego o zmianę ustawy gminnej na zasadzie połączenia obszarów dworskich z gminami.

Wysoki Sejmie!

Sprawa reformy ustawy gminnej nie jest rzeczą nową. Czujemy wszyscy, że stan obecny nie jest dobry i szukamy za nowymi drogami, któreby nas prowadziły do lepszej organizacyi gminnej.

Ta organizacya społeczeństwa u dołu, to urządzenie i uporządkowanie gmin naszych, było i jest jednym z najważniejszych, a zarazem i najtrudniejszych zadań, jakie czekały Reprezentacyę kraju po zaprowadzeniu w nim rządów konstytucyjnych. To też Sejm 5 lat był czynnym, nim w roku 1866 na podstawie przedłożeń rządowych i w myśl tychże uchwalił cały kompleks ustaw, urządzających organizacyę kraju u dołu, t. j. ustawę gminną, ustawę o obszarach dworskich i ustawę o Reprezentacyi powiatowej.

Instytucyę obszarów dworskich zachował wówczas Sejm, tak jak to uczynił w roku 1856 Rząd krajowy, zostawiając je jako równorzędne jednostki administracyjne obok gmin prowizorycznie urządzonych. Zresztą wówczas, skutkiem napreżonych stosunków, nie tylko obszar dworski ale i gmina nie pragnęły żadnego zbliżenia.

Od tego czasu minęło lat 36. Nie jedno w tym długim okresie czasu się zmieniło, a twierdzić można na lepsze.

Co najważniejsza, wzrasta pewne wzajemne zaufanie między gminą a obszarem dworskim, a zaufanie to jest przecie dodatnim czynnikiem wobec trudnych zadań, które im zostają do spełnienia.

Nasuwa się więc pytanie, czy instytucya obszarów dworskich jest jeszcze dziś taką koniecznością, jaką się być zdawała i istotnie była w roku 1856 względnie w roku 1866.

Do zastanowienia się nad tem pytaniem zniewalają nas niektóre wnioski w sprawie zmiany obecnie obowiązującej ustawy gminnej, a mianowicie wniosek p. Potoczka w roku 1892 o wcielenie obszarów dworskich do związku gminnego, wniosek J. E. p. Dunajewskiego z roku 1896 w sprawie utworzenia gmin zbiorowych i wcielenia do nich obszarów dworskich i drugi jeszcze wniosek tegoż posła z roku 1900, który co do treści jest zbliżony do poprzedniego, a ponadto domaga się reformy urzędów administracyjnych w kraju.

Wreszcie stoimy dziś przed wnioskiem posła Bujnowskiego, który się domaga, aby Wydział krajowy przedłożył projekt ustawy gminnej na zasadzie

przyłączenia obszaru dworskiego do gminy, z możliwem jednak uwzględnieniem praw właścicieli dotychczasowych obszarów dworskich, wysłuchawszy ewentualnie pierwszej zdania zaproszonej ankiety.

Nie ulega wątpliwości, że przewodnią myślą wszystkich tych wniosków jest z jednej strony stworzenie lepszej organizacyi gminnej, z drugiej strony uregulowanie finansów gminy.

Czy w dzisiejszych stosunkach wcielenie obszaru dworskiego do związku gminnego poprawi administracyę gminną, o tem sądzić trudno, skoro uwzględnimy, że organa gminy pozostaną jedne i te same, a nie da się przewidzieć, jakie stanowisko w Zarządzie gminy piastowałby właściciel obszaru dworskiego.

Jedynym skutkiem połączenia byłaby korzyść materyalna gminy, ponieważ wydatki dziś wyłącznie na gminie ciężące, rozłożyłyby się na gminę i obszar dworski.

Reasumując wszystko, co dotąd wyłuszczyliśmy, dochodzimy do następujących rezultatów:

Utrzymanie instytucyi obszarów dworskich w r. 1866 było koniecznością; konieczność ta jednak wiecznie trwać nie musi — ona może ustać, jeśli oświata w gminie o tyle przynajmniej się podniesie, aby gmina ocenić potrafiła wartość inteligencyi i wskutek tego chciała i potrafiła zużytkować rady i wskazówki wcielonego do związku gminnego właściciela obszaru dworskiego.

Czy czas ten już nadszedł, o tem dorywczo komisya sądzić nie może. Są to sprawy tak głęboko sięgające w polityczne i ekonomiczne stosunki kraju, że komisya bez poprzednich dochodzeń i badań nie jest w stanie dać stanowczej odpowiedzi. Badania zaś takie może tylko Wydział krajowy przedsięwziąć a winien je prowadzić jak najściślej przy pomocy zwołanej na ten cel ankiety złożonej z reprezentantów powiatów.

Wobec powyższych okoliczności Komisya gminna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek posła Bujnowskiego o zmianę ustawy gminnej na zasadzie połączenia obszarów dworskich z gminami — odstępuje Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania z tem poleceniem, aby z uwzględnieniem poprzednio wniesionych projektów po wysłuchaniu opinii ankiety przedłożył w sprawie reformy gminnej odpowiednie wnioski.

Za Przewodniczącego:

St. Stadnicki.

Sprawozdawca:

Brunicki.